

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

העולם הזה 1150
תאריך: 14.10.1959

גליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה, דיווח בהרחבה תחת הכותרת "ההגירה הישראלית" על צעדו הראשון של יוגאל רייך בזהרה הפוליטית. הוא אסף בייסודותיו 44 את התימתיים של 44 אנשי צה"ל לכרוז שקרא לשינוי שיטת הבחירות לכנסת כתבה אחרת. הנערה שהתעשרה מכתובה על אהבה ושיעמום, הוקרשה לספרה של פראנסואז סאגאן, שראה אור באותם ימים: בוקר טוב, עיבותי! על שער הגליון: כוכבת השנה, גיבורת הכתבה על סטרייהשנה, אליזבת טיילור, בזכות תפקודה בסרט. התולה על גג סח לוהט.

משה דיין בבוץ אבא אבן עדיין בעניבה

דעת

צרוך בבטן
משה דיין ידוע כאדם גלוי לב, האומר לא פעם את אשר הוא חושב. השבוע חזר רייך על נוהג בלתי פוליטי זה והכניס את עצמו בבוץ. הרבר קרה כאשר נאם דיין בבית שמש, ליד ירושלים, ארם, שלדברי דיין עמד בתוך קבוצה שצעקה "בגין לשלשון!". הפריע את המיקרופון. דיין נקט בתכסיס מחוכם, הזמין אותו להשמיע את דבריו מעל דוכן הגואמים.

היה בכלל להתאמץ כדי לדרת את הרב החרש. לאלה ששכחו כי קיים גם חשבון של רווח והפסד, הוכירו את הרבר נהגי אגד, שניצבו כפתחי היציאה מן התחנות, ספרו כל נוסע שנכנס ויצא מהן, לצורך סטטיסטיקה תעמולתית.

יתרונותיה של הכרמלית גלויים לעין. במקום נסיעה של חצי שעה מן העיר התחתית למרכז הכרמל, עושה הכרמלית דרך זו בשש דקות.

תקרית גבול

עוד קטע של הווי ישראל. שנת 1959. מעטה של לילי גלילי. עורכת העמוד הקל של העולם הזה באותם ימים. העולם הבא: שולה הלכה לקולנוע עם הבחור החרש, אותו הכירה לפני יומיים בלבד. הסרט התחיל וגם הבחור התחיל. עד ששולה לא יכלה לסבול יותר, ושאלה אותה: "איפה הרכוון שלך?" "הרכוון?" תמה הבחור, "בשביל מה לי דרכוון?" השיבה שולה, "במת" קות: "כי אתה כבר עברת זמן את הגבול".

פועלים, העובדים בעיר התחתית, יוכלו לשוב לבתיהם למנוחת צהריים, הכרמל, שבו מתגוררים היום 22 אלף תושבים, עלול לקבל זריקת-עידוד בצורה של התיישבות מוגברת והעיר עצמה תחסוך ככל: בחלקי-חילוף למכוניות, בהוצאות על סלילת כבישים נוספים, אפילו במניעת תאונות.

מינחבים

רק כך: תש"ך
הנוהג לכתוב בשמות באותיות סופיות קיים כבר לפחות אלף שנה ובשנים האחרונות, כתר"ף, ובייחוד בתר"ץ, כבש נוהג זה, למעשה, את כל העיתונות והספרות.

ואו, כאשר היה האיש בררני למיקרופון, הפליט דיין את המילים הגלויות: "אילו היית ערבי, מכיוון שתנך יהודי, קח את המיקרופון!"
לא ערבי ישראלי. חיש מהר הגיע הפסוק לעיתונים. כאשר טלפן כתב חירות הממושקף והצעיר (23) שלמה נקדימון (לימים הוצרכו של ראש-הממשלה בגין וכיום איש ידיעות אחרונות) אל דיין, כדי לודע את הידיעה, התפתח הדישית מאלף:

נקדימון: האם אמרת את הפסוק? **דיין:** כמעט כך אמרתי. אמרת: "יש זכות לכל יהודי בארץ להביע את דעתו. לא הייתי נותן לערבי לשלול את זכויותינו בארץ ולסתום לנו את הפה. לערבים שהתנכלו לזכויותינו השבנו בצרור כבטן. אבל ליהודים שמפריעים וסותמים את הפה, אני מציע מיקרופון".
נקדימון: האם מותר לתקוע לערבי צרור כבטן?
דיין: לקהל היה ברור שהמרוכר לא בערבים ישראלים.
נקדימון: האם לערבי לא ישראלי כן מותר לתקוע צרור כבטן? על כך לא השיב האיש, המתעתד להיות שר בממשלה הבאה.

חיפה

צנצונות עירוני
כמעט כל נוסעיה של הכרמלית, בימים הראשונים להפעלתה, היו אנשים שנסעו לצורך התענוג בלבד. מעטים נסעו לרגל עסקיהם. מעטים עוד יותר עשו את החשבון אם כראי

חוק השבות נגד הבת היחידה

(המסך מעמוד 29)
הם כבר פנו למישרד-הפנים, למישרד החוץ וכמוכן לאמצעי-התיקשות, וילי המרבר עכרית שבורה ורצוצה, מדבר בכל הלב, ואלינה אשתו מבינה אך אינה מדברת.

למרות היותה רומניה נוצרית קתולית, נקשר גורלה, באופן מפליא, עם גורל היהודים בעירה. על פי עדויותיהם של רבים אלינה היא רמות נערצת ואהובה, שחילצה, בימי השואה, יהודים רבים מסכנה, אף שיכנה אחרים מהם במחסדה-עצים שמתחת לביתה, ואף נאסרה וסבלה מרורים.

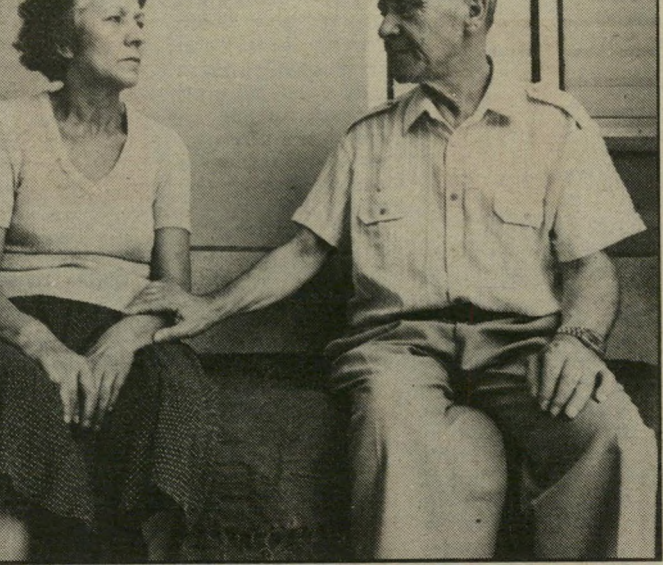
ישראלים רבים, יוצאי-רומניה, פנו למישרד-הפנים ולמישרד-החוץ בבק" שה לעזור למישפחתה לעלות ארצה ולוא בזכות עזרתה הרבה ליהודים בתקופת השואה בלבד. קבע מרקו קלמנוביץ מיראליהו בתל-אביב: "לג" ברת אלינה מגיעה כל עזרה אפשרית משלטונות ישראל. היא, ללא ספק, מחסדי אמות העולם".

המלצר יונל גולדשטיין מבתיים אף חתם על כתבה-חיכוכות, שבו נטל על אחריותו את מיון ההוצאות הכרוכות בהכאתה ארצה של מישפחת הבת. אמר גולדשטיין: "הכרתי את המישפחה, באמצעות אמי, שהיתה ידידה קרובה שלהם, ואני אפילו שימשתי כסגור לבן, רובן, בעת ביקורי ברומניה".

דיסקוסיון עם פקיד

אלינה גדלה והתחנכה בקרב יהודי אדי בוקרשט. כאשר היתה בת 14 עברה בבתי-חרושת למצוות, שם הכירה יהודים רבים ואף למדה על מינהגי ישראל. היא היתה נשואה למוסיקאי צועני, שאף הוא נרדף, בגלל מוצאו. היא ילדה לו שתי בנות, שאחת מהן סבלה בזמן המלחמה: "היא סבלה הרבה", אמר וילי המביט באשתו ובעיניו הרבה השתפפות, "שנינו סבלנו עד שהפגיש אותנו הגורל". בפנייתו הרבות אל הרשויות הגיע וילי אל חיים ורצל, מנהל מחלקת רומניה במישרד-החוץ. אמר וילי:

"תנו להם צ'אנס!"

וילי ואלינה מאירוביץ
"אני רוצה לגור איתך עד סוף החיים!"

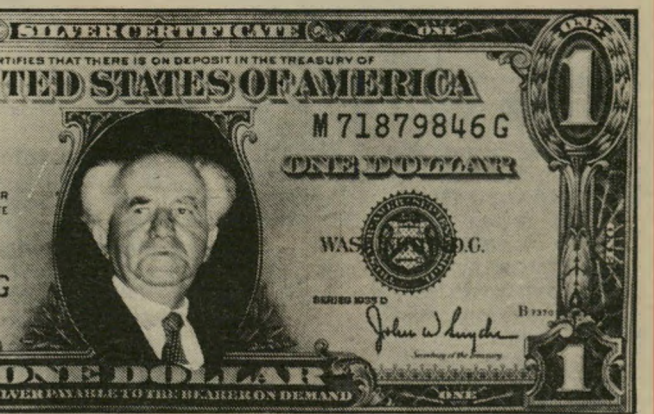
"הוא איש דתי, עם כיפה, הוא שונא גויים".
כתשובה לשאלה הסביר ורצל את עמדתו: "אם היא (אלינה) הצילה יהודים, מגיע לה פרס מטעם ירושם. אפשר להקים יד למפעלה-הצלה שלה. אפשר לכלול אותה ברשימת חסדי אומות העולם. אבל חוק השבות מכיר רק בזכויות יהודים או נשותיהם, אם הן עצמן נוצריות. מאירוביץ נשא את אלינה לאשה וביקש לעלות אתה לארץ, ניתן לו מבוקשו. אבל הוסבר לו, או, שרק היא רשאית לעלות. ילדיה אינם רשאים לעלות או להגר לארץ. לאחריה, בשל המצב הכלכלי הקשה ברומניה, מנסים רבים לצאת

פסקי השבוע

הרומאי הראשון
● **חיב יוגאל אלון,** באסיפת בחירות: "מסופקני אם שימעון פרס, שהוא פקיד מוכשר במיסחר-נשק, הוא בר-סמכא בשאלות מדיניות".
● **חיב חרות אריה בן אליעזר** על אבא אבן: "איוה מין מפא"ניק הוא אבן, ש עוד לא התרגל ללבוש חולצה כלי עניבה".
● **הרוזן גזבאני רבדיל,** מרקין דה סאן-מארטינו, שגריר איטליה בישראל, אחרי שנחת במסוק על פסגת מצדה: "אני הרומאי הראשון על פיסגת המצדה, מאז ככשנו את המקום מדיכם לפני אלפי שנה!".

אומות המצב היה לא רע. הלירה (עשירית השקל של היום) היתה עדיין שווה. אך השער של 1.80 ל"י לדולר (לירה אחת ו-80 אגורות) הפריע לרבים שלחצו על ראש-הממשלה, דויד בן-גוריון, לאשר פיחות. כדי לזרז את התהליך יצר גרפיקאי אלמוני שטר של דולר שבמרכזו ביג"י בכבודו ובעצמו. רעיון שנגנב, עם אישים אחרים, אינספור פעמים בשנים הבאות.

דולר יוציא, 1959
אזרחי ישראל יצאו לראשונה לטיול בארצות הברית. הדולר החדש, שערך 1.80 ל"י לדולר, הפריע לרבים שלחצו על ראש-הממשלה, דויד בן-גוריון, לאשר פיחות. כדי לזרז את התהליך יצר גרפיקאי אלמוני שטר של דולר שבמרכזו ביג"י בכבודו ובעצמו. רעיון שנגנב, עם אישים אחרים, אינספור פעמים בשנים הבאות.